

De toekomst van de sociale zekerheid

Op het moment van schrijven van dit artikel, zitten we midden in verkiezingstijd. Er wordt volop debat gevoerd over de toekomst van de sociale zekerheid. De afgelopen 20 jaar zijn er versoberingen aangebracht in onze verzorgingsstaat. Dit was nodig om de sociale zekerheidsuitgaven betaalbaar te houden. In procenten van het nationaal inkomen zijn onze sociale zekerheidslasten gedaald. Wel liggen er grote knelpunten, met name in onze arbeidsmarkt. Onze moderne economie en de globaliserende wereld vraagt om een flexibele dynamische arbeidsmarkt. Deze behoefte wordt niet onderkend in de verkiezingsprogramma's. Opvallend is dat in de meeste verkiezingsprogramma's de bescherming van de vaste werknemers hoog in het vaandel staat.

Zekerheid voor zelfstandigen?

Diverse partijen willen meer bescherming voor de zelfstandigen zonder personeel. Zzp'ers willen echter geen verplichte extra belasting-premieheffing. Ze beslissen liever zelf hoe en waarvoor ze zich verzekeren. Zo zijn bijvoorbeeld de broodfondsen in opkomst die uitgaan van kleinschalige solidariteit: de leden helpen elkaar wanneer een lid niet kan werken door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

Toch gaan er geluiden op voor een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. Als dit al gebeurt, dan liever niet publiek. Veel ondernemers liggen de exorbitante premies voor de Waz (Wet arbeidsongeschiktheid zelfstandigen) nog vers in het geheugen. Herinvoering zou de groei van het aantal zelfstandigen stoppen en dus een rem geven op de flexibele arbeid.

Duurder maken van flexibel werk

Het duurder maken van flexibele arbeid is een grote wens van politieke partijen. De zzp-constructies

concurreren namelijk met werknemers in loondienst. Ook heeft de politiek geprobeerd de schijnzelfstandigheid aan te pakken met de wet DBA (Deregulering beoordeling arbeidsrelaties). Het enige dat ze daarmee bereikt hebben is veel onzekerheid voor zelfstandigen en hun opdrachtgevers, wat geleid heeft tot fors minder opdrachten. Het kabinet was genooddaakt om de handhaving van de wet uit te stellen tot 1 januari 2018. Zo heeft het nieuwe kabinet ruimte om te beslissen wat ze met de wet DBA gaan doen.

Groei flexibele arbeid stopt niet

Volgens het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) is het aantal mensen met een flexibel dienstverband in de afgelopen twee jaar toegenomen met 100.000 tot 1,7 miljoen. Meerdere politieke partijen bepleiten dat flexwerk voor de werkgever duurder moet worden en dat de kosten van de vaste arbeidsovereenkomst juist moeten dalen. Dit kan de overheid desgewenst eenvoudig beïnvloeden door verschillende sociale lasten te berekenen, afhankelijk van het type arbeidscontract en meer heffingen voor zzp'ers in te voeren. Andere oplossingen die worden aangedragen zijn het mogelijk maken van langere en meerdere tijdelijke contracten.

Nog meer bescherming voor het vaste dienstverband?

Gaat dit ook gebeuren? SEO Economisch Onderzoek benoemt dat Nederland in Europa een onaantastbare koppositie heeft waar het de bescherming van de vaste arbeidsovereenkomst betreft. Ook dit schrikt werkgevers af. Een werkgever kan vrijwel niet van een niet-functionerende werknemer met een vast dienstverband afscheid nemen (alleen door fors de portemonnee te trekken). De Wet werk en zekerheid heeft niet het gewenste effect opgeleverd. De tijdelijke contracten worden niet omgezet naar vaste arbeidscontracten. De flex-werknemers hebben nu wel korter werk.

Loonkosten voor de werkgever

De afgelopen 20 jaren hebben verschillende kabinetten bepleit voor loonmatiging om de arbeidskosten maar niet verder te laten stijgen. Ook is het beleid erop gericht geweest om de 'wig' niet verder te laten toenemen en waar mogelijk deze te laten dalen. De wig bestaat uit het verschil tussen het nettoloon van de werknemer en de loonkosten voor de werkgever. In Nederland zijn de loonkosten voor de werkgever ruimschoots het dubbele van hetgeen de werknemer netto overhoudt.

Financiële risico's te eenzijdig bij werkgevers neergelegd

Hoewel de arbeidsparticipatie in Nederland stijgt, blijft nog altijd een relatief groot aantal mensen afhankelijk van een uitkering. Daarbij duiken nieuwe probleemgroepen op: vooral de oudere werklozen en lager opgeleiden hebben het op de arbeidsmarkt moeilijk.

Dit heeft meerdere oorzaken, maar zeker de hoge kosten van verzuim en arbeidsongeschiktheid spelen daarbij een rol. Dit vormt een drempel voor werkgevers om mensen in dienst te nemen. Ook blijft er huiver om mensen met een arbeidsbeperking of chronisch ziektebeeld in dienst te nemen; de no-riskregeling is relatief onbekend.

Het risico voor een werkgever is ook niet uit te leggen. Indien iemand op de eerste ziektedag uitvalt, kan een werkgever al 12 jaar financieel voor hem of haar verantwoordelijk zijn (2 jaar verzuim en 10 jaar WGA-instream). In veel verkiezingsprogramma's wordt

voorgesteld de loondoorbetalingsperiode terug te brengen naar 1 jaar, maar dat geldt dan alleen voor kleine werkgevers. Helaas ben ik in de verkiezingsprogramma's geen aandacht voor een andere verdeling van het werkgeversrisico en het werknemersrisico tegengekomen.

Basisinkomen voor iedereen?

Opmerkelijk is het burgerinitiatief basisinkomen 2018. De initiatiefnemers pleiten voor een basisinkomen van 1000 euro, een gratis basiszorgverzekering voor iedereen en een toelage per kind onder de 18 jaar. Het verschaft iedereen een minimale bestaanszekerheid zonder allerlei bureaucratie en dure uitvoeringsinstanties. Een basisinkomen stimuleert volgens de voorstanders dat mensen zichzelf meer gaan ontplooien. Dit burgerinitiatief wil de politieke discussie losmaken over een nieuwe invulling van sociale zekerheid en arbeidsmarkt. Tegenstanders benoemen met name de onbetaalbaarheid van het voorstel. Het basisinkomen heeft weinig tot geen draagvlak bij de grote politieke partijen.

Wat gaat het regeerakkoord ons brengen?

Op dit moment is nog niet duidelijk welke partijen een coalitie gaan vormen en hoe het nieuwe regeerakkoord eruit gaat zien. Duidelijk is wel dat de kloof tussen de politiek en de markt groot is en dat de overheid krampachtig vasthoudt aan bescherming van de vaste arbeids-overeenkomst. De verwachting is dat in ieder geval voor de kleine werkgevers de loondoorbetaling bij ziekte terug wordt gebracht naar bijvoorbeeld 1 jaar. Ook is de kans aannemelijk dat zelfstandigen in hun ondernemerschap verder beperkt worden en verplicht worden om deel te nemen aan een publieke of private arbeidsongeschiktheidsverzekering.

Wat is uw toegevoegde waarde?

Voor de professional is het van belang om de nieuwe ontwikkelingen op de voet te volgen. Door te weten wat er speelt, kan een ieder tijdig de nieuwe kansen herkennen. Van kennis naar inzicht waar de toegevoegde waarde van uw dienstverlening ligt. Van onzekerheid en bedreigingen naar kansen zien. De geldstromen die gepaard gaan met sociale zekerheid zijn mega. Op welke wijze kunt u deze positief beïnvloeden en geld voor uw klant of bedrijf verdienen? ■